

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут мистецтв
Кафедра інструментально-виконавської майстерності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б. Жильцов
« 26 » « * » 2018р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СПЕЦІАЛЬНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ.

БАЯН. АККОРДЕОН.

Спеціальності 025 «Музичне мистецтво» (Інструментальне виконавство)

Освітнього рівня: перший (бакалаврський)

Освітньо-професійної програми
підготовки бакалавра музичного мистецтва

025.00.04 Інструментальне виконавство
(оркестрові струнні, народні, духові та ударні інструменти)

Київ – 2018

Розробник: Стрельченко Костянтин Мартинович, заслужений артист України, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності

Викладач: Стрельченко Костянтин Мартинович, заслужений артист України, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності, Малахова Маргарита Олександрівна, старший викладач

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри інструментально-виконавської майстерності

Протокол від 05.08 2018 року № 10

Завідувач кафедри _____ (Т. Б. Каблова)
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи)

025.00.04 Інструментальне виконавство (оркестрові струнні, народні, духові та ударні інструменти)

6.08.2018 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи) _____ (О. М.Олексюк)
(підпис)

на 20__ / __ Робочу програму перевірено
__ . __ . 2018 р.

Заступник директора _____ (А.О. Таранник)
(підпис)

Пролонговано:

на 20__ / 20__ н. р. _____ (_____), «__» __ 20__ р.,
(підпис) (ПІБ)

на 20__ / 20__ н. р. _____ (_____), «__» __ 20__ р.,
(підпис) (ПІБ)

на 20__ / 20__ н. р. _____ (_____), «__» __ 20__ р.,
(підпис) (ПІБ)

на 20__ / 20__ н. р. _____ (_____), «__» __ 20__ р.,
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання - денна	
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	7 / 750	
Курс	II	
Семестр	3	4
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, в тому числі:	90	90
аудиторні	76	72
модульний контроль	6	6
семестровий контроль	8	12
самостійна робота	-	-
форми семестрового контролю	залік	екзамен

2. Мета навчальної дисципліни - формування інструментально-виконавської компетентності та розвиток творчого потенціалу студента у процесі засвоєння навчального репертуару для баяна, акордеону; підготовка музикантів-спеціалістів, здатних до самостійної професійної діяльності: оркестрантів у симфонічних, камерних оркестрах, камерних виконавців у різноманітних ансамблях, а також викладачів початкових спеціалізованих мистецьких закладів.

Завдання навчальної дисципліни - виховання ряду компетентностей студента, зокрема:

інтегральна (комплексна інтеграція знань, умінь і навичок із таких фахових дисциплін: спеціальний музичний інструмент, теорія та історія музики, спрямована на розвиток особистості, здатність до творчої самореалізації у сфері музичного мистецтва);

комунікативна (здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності, здатність працювати у команді, вільне володіння українською мовою);

самоосвітня (здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації, саморозвитку; спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію);

методична (розуміння методів роботи над музичними творами різної форми, жанру та стилю);

педагогічна (розуміння цілей, завдань та основних принципів музичної педагогіки);

інформаційна (здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел, необхідної для навчальної та педагогічної діяльності, до ефективного використання інформаційних технологій у соціальній та професійній сфері).

Фахові:

мистецтвознавча (здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій, історичних та культурологічних процесів розвитку музичного мистецтва у музикознавчій, виконавській та педагогічній діяльності);

музично-інформаційна і технологічна (здатність до самостійного пошуку музичного матеріалу в мережі Інтернет, репертуарних збірках, навчально-методичних посібниках).

Спеціальні:

інструментально-виконавська (здатність здійснювати виконавську діяльність, використовуючи набуті знання, вміння, навички у сфері сольного виконавства, ансамблевої та оркестрової гри, репетиційної роботи та концертних виступів);

концертно-сценічна (здатність до культурно-освітньої та концертно-виконавської діяльності в умовах публічного виступу);

методична (розуміння методів роботи над музичними творами різної форми, жанру та стилю);

педагогічна (розуміння цілей, завдань та основних принципів музичної педагогіки).

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

- вільно володіти музичним інструментом, уміти використовувати його у концертно-виконавській діяльності; мати навички читання нот з аркуша, транспонування, добору музики на слух; володіти методами навчання гри на музичних інструментах; бути здатним організувати інструментальне музикування школярів у початкових мистецьких навчальних закладах;
- мати ціннісно орієнтовану позицію; загальнокультурну ерудицію, світогляд; розуміти сутність і соціальну значущість майбутньої професії; бути здатним до збереження національних духовних традицій;
- уміти самостійного вишукувати та обробляти інформацію з різних джерел для розгляду конкретних питань; мати здатність до ефективного використання інформаційних ресурсів мережі Інтернет, які містять текстовий, аудіо- та відеоматеріал для професійної діяльності;
- бути готовим до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку; спрямовувати свої вміння на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію у фаховій діяльності; прагнути до особистісно-професійного лідерства та успіху.

4. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Вивчення гам та етюдів – важлива і невід’ємна частина навчального процесу.							
Тема 1. Відпрацювання техніки штрихів та подвійних нот.	19				19		
Тема 2. Етюди – проміжна ланка між вправами і п’єсами.	19				19		
Модульний контроль	3						
Разом	41						
Змістовий модуль 2. Виконання художніх музичних творів – основне призначення і суть музично-виконавської діяльності.							
Тема 1. Робота над звуковидобуванням, динамікою та штрихами у п’єсі.	19				19		
Тема 2. Робота над твором великої форми, осмислення форми та художнього образу.	19				19		
Семестровий контроль	8						
Модульний контроль	3						
Разом	49						
Усього за I семестр	90						
Змістовий модуль 3.							
Тема 1. Відпрацювання культури звуку, вдосконалення володіння зміною напрямлення міха, під час вивчення кантиленних п’єс.	18				18		
Тема 2. Засвоєння правильної манери виконання рухливих і танцювальних п’єс.	18				18		
Модульний контроль	3						
Разом	39						
Змістовий модуль 4.							
Тема 1. Зростання виконавської майстерності у процесі вивчення поліфонічних творів.	18				18		
Тема 2. Поглиблення навичок читання з листа та вдосконалення оркестрової гри.	18				18		
Модульний контроль	3						
Семестровий контроль	12						
Разом	39						
Усього за II семестр	90						
Усього за II курс	180						

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 (II курс, III семестр)

Вивчення гам та етюдів – невід’ємна частина навчального процесу.

Тема 1.1. Вимоги, яким відповідають гами, вправи та етюди - це робота над опануванням простих і складних прийомів гри, відпрацювання точності ритму та швидкості на матеріалі, не обтяженому художніми завданнями. Три функції технічного матеріалу: 1) підготовча; 2) зміцнювальна; 3) виправна.

Робота над двома гаммами (мажор та паралельний мінор) у різних штрихових варіантах, арпеджіо, акордами.

Тема 1.2. Етюди є проміжною ланкою між вправами і п’єсами. Вивчення етюдів сприяє плановому нагромадженню виконавських навичок, а також підготовляє техніку виконання конкретних художніх творів.

Основна література: 1, 3, 4, 6.

Додаткова література: 1, 3, 6, 8.

Змістовий модуль 2 (II курс, III семестр).

Основне призначення і суть музично-виконавської діяльності – це виконання художніх музичних творів.

Тема 2.1. Праця над художнім твором сприяє не лише правильному втіленню композиторського задуму, але й розкриттю індивідуальних особливостей студента. Вивчення художніх творів мобілізує творчі сили, стимулює оволодіння технікою гри, тому у їх засвоєнні важливою складовою є робота над технічним матеріалом. Необхідність дотримання основних етапів вивчення художніх творів. Знання особливостей стилю, жанру, розуміння структури форми, тонально-гармонічного плану; вміння визначити необхідні темпи, динаміку, агогіку. Формування у студента попереднього виконавського задуму. Підготовка до виконання поліфонічної п’єси, твору великої форми та п’єси.

Основна література: 1, 3, 6.

Додаткова література: 1, 4, 5, 10.

Змістовий модуль 3 (II курс, IV семестр).

Відпрацювання стильової різноманітності у п’єсах різного характеру.

Тема 3.1. Художня свобода та емоційна насиченість, технічна точність і невимушеність, відтворення темпів, динаміки під час роботи над творами різного характеру. Відпрацювання культури гри на інструменті під час виконання п’єс. Засвоєння правильної манери виконання рухливих і танцювальних п’єс. При гри п’єс віртуозно-романтичного характеру слід приділяти увагу легкості виконання, розвитку елементів імпровізаційності. Досягнення естрадної готовності виконавця - коли вже нема думок про

технічні труднощі, втоми і напруження, а є повне зживання з музикою. Виконання етюдів та п'єси.

Основна література: 3, 5, 6.

Додаткова література: 5, 10, 12, 15

Змістовий модуль 4 (II курс, IV семестр)

Зростання виконавської майстерності у процесі вивчення поліфонічних творів.

Читання з листа, ансамблева гра – органічна частина роботи в класі.

Тема 4.1. Засвоєння поліфонічних творів посилює вимогливість до якості гри, розширює художній світогляд, збагачує виконавські навички. Напрямок роботи з поліфонією, виконання основних типів фактури багатоголосої тканини. Відшліфування почуття ритму, спираючись не на формально показані сильні долі, а на живе відчуття дихання мелодії. Осмислення фразування. Подолання труднощів при виконанні акордів, багатоголосся, дотримуючись повноцінного звучання партії кожного з голосів.

Основна література: 5, 6.

Додаткова література: 4, 5, 11, 15.

Тема 4.2. Систематична робота над чистотою інтонації в ансамблі, коригуючи власні слухові відчуття з відчуттями партнерів. Найважливіша риса ансамбіста – вміння слухати. Систематичне виховання в учасників ансамблю «почуття ліктя», вміння відчувати і передчувати творчі наміри партнера. Робота над грамотним підбором аплікатури та штрихів. Виховання вміння самостійно розбирати нові твори, достатньо швидко орієнтуватися в тексті, дотримуючись відповідного темпу, враховуючи динаміку, фразування, художній зміст твору є однією з важливих сторін професійного розвитку виконавця. Самостійна робота над партією кожного ансамбіста. Поступове налагоджування в процесі цілеспрямованої роботи координації, синхронності, зіграності голосів.

Відпрацювання умінь в Камерному оркестрі Інституту мистецтв на базі Навчальної лабораторії виконавської майстерності.

Підготовка до виконання поліфонічної п'єси та твору великої.

Основна література: 1, 3, 5, 6.

Додаткова література: 1, 4, 6

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування	1	38	38	38	38	36	36	36	36
Лабораторна робота	10	38	380	38	380	36	360	36	360
Контрольне модульне прослуховування	25	1	25		25	1	25	1	25
Разом		-	443	-	443	-		-	
Максимальна кількість балів:		886				842			
Розрахунок коефіцієнта:		Усього за період роботи до заліку 886 балів (що прирівнюється до 100 балів з урахуванням коефіцієнта – 8,86) .				Усього за період роботи до екзамену 842 бали (що прирівнюється до 60 балів з урахуванням коефіцієнта – 1,4); екзамен - 40 балів.			

6.2. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форми проведення	Критерії оцінювання	Бали
Модульний контроль 1		
Відкрите прослуховування	повний обсяг виконання 6 техніка виконання штрихів 6 якість інтонації 6 техніка виконання акордів 7	25
Максимальна кількість балів		25
Модульний контроль 2		
Прослуховування під час роботи в класі	дотримання основних етапів вивчення художніх творів 8 розуміння форми твору 8 робота над технічними труднощами 9	25
Максимальна кількість балів		25
Модульний контроль 3		
Відкрите прослуховування	знання тексту 8 ритмічна точність 8 техніка виконання 9	25
Максимальна кількість балів		25
Модульний контроль 4		
Прослуховування під час роботи в класі	подолання труднощів виконання поліфонічної тканини 15 навички читання з листа 10	25
Максимальна кількість балів		25

6.3. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання:

Залік – виконання твору великої форми та п'єси

Екзамен – виконання поліфонічного твору, твору великої форми та п'єси – 40 балів.

6.4. Шкала відповідності оцінок.

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100 - 90
Дуже добре	82 – 89
Добре	75 - 81
Задовільно	69 – 74
Достатньо	60 - 68
Незадовільно	0 - 59

7. Навчально-методична картка дисципліни

II курс

Аудиторні (лабораторні) заняття – 152 год. Самостійна робота - 14 год. Модульний контроль – 14 год

I семестр					II семестр			
Модулі	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3		Змістовий модуль 4	
Назва модуля	Вивчення гам і етюдів – важлива і невід’ємна частина навчального процесу.		Виконання художніх музичних творів – основне призначення і суть музично-виконавської діяльності.		Підготовка та виконання двох різнохарактерних п’єс.		Зростання виконавської майстерності у процесі вивчення поліфонічних творів. Поглиблення навичок читання з листа та вдосконалення оркестрової гри.	
Загальна кількість балів	50				50			
К-сть балів за модуль	3		3					
Заняття	1 - 19	20 - 38	39 - 58	59 - 76	1 - 17	18 - 35	36 - 53	54 – 72
Лекційні								
Семінари								
Практичні	19	19	19	19	18	18	18	18
Назва начального модуля (практичне заняття)	Тема1.1 Робота над двома гаммами (мажор і мінор), штрихи, арпеджіо, акорди.	Тема1.2. Робота над етюдами на різноманітні види техніки.	Тема2.1 Робота над п’єсою. Розбір твору великої форми.	Тема2.2. Робота над твором великої форми.	Тема3.1. Розбір п’єс та відпрацювання технічних труднощів.	Тема3.2. Робота над художнім оформленням.	Тема4.1. Робота над поліфонією.	Тема4.2. Поглиблення навичок читання з листа. Виховання основних засад оркестрового виконавця.
Відвідування	19	19	19	19	18	18	18	18
Робота під час занять	190	190	190	190	180	180	180	180
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 25 б.		Модульна контрольна робота 25 б.		Модульна контрольна робота 25 б.		Модульна контрольна робота 25 б.	
Коефіцієнт	Усього без урахування коефіцієнту – 886 балів (що прирівнюється до 100 балів) коефіцієнт – 8,86 (залік)				Усього без урахування коефіцієнту – 842 бали, (що прирівнюється до 60 балів з урахуванням коефіцієнта – 14,3); екзамен - 40 балів.			

8. Рекомендовані джерела: Основна література

1. Асафьев Б. «Музыкальная форма как процесс», часть 2 «Интонация» / Б. Асафьев. – М., Музыка, Музыка 1971. (В бібліотеці Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка — 2 екземпляри).
2. Бендерский Л. «Страницы истории исполнительства на народных инструментах» / Л. Бендерский. – М., Музыка, 1983. (В бібліотеці Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка — 1 екземпляр).
3. Беляков В., Стативкин Г. «Аппликатура готово-выборного баяна» / В. Беляков, Г. Стативкин — М., Советский композитор. 1978. – 88 с. (В бібліотеці Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка — 1 екземпляр).
4. Варфоломос А. Д. «Музыкальная грамота для баянистов и аккордеонистов» / А. Д. Варфоломос, в 5-ти выпусках. Вып. 3. — 3-е изд. — Л.: Музыка. 1990. — 96 с. (В бібліотеці Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка-1 екземпляр).
5. Давидов М. «Основы формування виконавської майстерності баяніста» / М. Давидов, підручник для музичних вузів та училищ. — К., Музична Україна. 1983. — 72 с. (В бібліотеці Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка — 2 екземпляри).
6. Давидов М. «Проблеми збереження і розвитку академічного народно-інструментального мистецтва» / М. Давидов. – Київ, Луцьк: ВАТ, Волинська обл. друк., 2008. — 404с. (В бібліотеці Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка — 2 екземпляри).
7. Давидов М. «Теоретичні основи перекладання інструментальних творів для баяна» / М. Давидов. – К., Музична Україна. 1977. — 120 с. (В бібліотеці Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка — 1 екземпляр).
8. Липс Ф. «Искусство игры на баяне» / Ф. Липс – М., Музыка.1985. — 160 с. (В бібліотеці Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка — 1 екземпляр).

Додаткова література

1. Алексеев И. «Методика преподавания игры на баяне» / И. Алексеев – М., Музгиз. 1960.
2. Ауер Л. «Моя школа игры на скрипке» / Л. Ауер, – М., Музыка. 1968.
3. Бендерский Л. «Киевская школа воспитания исполнителя на народных инструментах» / Л. Бендерский. – М., Музыка, 1980.
4. Гарбузов М. «Зонная природа динамического слуха» / М. Гарбузов – М., Музгиз, 1955.
5. Имханицкий М. «У истоков русской народной оркестровой культуры» / М. Имханицкий – М., Музыка, 1987.

6. Іванов П. «Оркестр українських народних інструментів» / П. Іванов. – К., Музична Україна. 1981.
7. Івко В. «Техніка інструментального інтонування», матеріали 2 Все української науково-практичної конференції / В. Івко – К., 1998.
8. Коган Г. «У врат мастерства», «Работа пианиста» / Г. Коган – М., Музыка, 1958.
9. Комаренко В. «Український оркестр народних інструментів» / В. Комаренко. — К., Музична Україна. 1960.
10. Кременштейн Б. «Самостоятельная работа пианиста» / Б. Кременштейн. — М., Музыка. 1965.
11. Назаров І. «Основы музыкально-исполнительской техники и метод её совершенствования» / І. Назаров. — М., Музыка. 1983.
12. Пересада І. «Справочник. Оркестры и ансамбли народных инструментов» / І. Пересада. – М., 1985.
13. Пшеничный Д. «Аранжировка для народных инструментов» К. 1980.
14. Черепанин М. / Булда М. «Аранжування та обробки концертних творів для двох акордеонів». Випуск І / Навчальний посібник. — Івано-Франківськ, 2002.
15. Черепанин М. «Портреты современных украинских композиторов-баянистов» // Народник. №1. — М.:Музыка, 2005.
16. Черепанин М. / Булда М. «Естрадний олімп акордеона» / М. Черепанин / М.Булда: Монографія. — Івано-Франківськ: Видавництво «Лілея-НВ», 2008г.

Орієнтовний репертуар для студентів II курсу

Програмний мінімум.

Інструктивний і технічний матеріал

На II курсі необхідно вивчити такий мінімум художнього й навчально-технічного матеріалу:

- 1) чотири гами і арпеджіо мажорні й мінорні у всіх основних штрихах; подвійні ноти - октави, терції, сексти;
- 2) шість етюдів у тому числі два-три етюди у подвійних нотах та акордової техніки;
- 3) один концерт або сонату, чи два одночастинних твори великої форми;

4) чотири твори різного стилю, у тому числі один-два твори українських авторів;

5) три-чотири акомпанементи п'єс шкільного репертуару.

Етюди

М. Двилянський. Етюды для аккордеона

Г. Беренс. Етюд ля мінор

А. Бертини. Етюд сі мінор

Б. Будницький. Етюд мі-бемоль мажор

В. Бухвостов. Етюд соль мінор

В. Грачєв. Етюд соль мінор

Твори великої форми

А. Вівальді "Времена года. Зима"

Г. Гендель - Томсон Ц. Пассакалія

И. Гесслер Соната (III часть)

Е. Григ "Сюита из времен Хольберга"

Е. Дербенко сюїта "Контрасты"

Дж. Драйгер Варіації на тему

Й.-С. Бах. Концерти: ля мінор, ре мінор, Мі мажор, Ре мажор

Ф. Верачіні. 12 сонат

Й. Гайдн. Концерт Соль мажор

Г. Гендель. Сонати: № 4, 5

П'єси

А. Бабаджанян. Експромт

А. Вівальді. Адажіо

Я. Гайдн. Серенада, Каприччіо, Рондо, Віваче, Менует

Г. Гендель. Ларгетто

О. Глазунов. Листок з альбому, Арабська мелодія, Пісня трубадура

М. Глінка. Ноктюрн, Листок з альбому

Р.Глієр. Романс Ре мажор, Анданте з балету «Мідний вершник»

П'єси українських композиторів

М.Лисенко. Сумнийспів, Пряла

С.Людкевич. Чабарашка

С.Орфєєв. Веснянка

А.Солтис. На полонині

Г.Таранов. Дві п'єси /Колискова і Танець/

Д.Клебанов. Пісня

В.Шуть. Адажіо

Додаткові ресурси

1. Навчальні посібники (ноти, дискети).
2. Робоча навчальна програма.
3. Збірки дитячих п'єс.
4. Збірки музично-художніх творів.
5. Збірки ансамблевої музики.
6. Збірки джазової, естрадної музики.
7. Використання комп'ютерної техніки.